

KRAŻYĆ (43) *impf*

W *inf*: krąż- (2) *Leop*, *GórnTroas*, kręž- (2) *WróbŻółt*, *RejZwierc*. W pozostałych formach: krąż-
inf krążyć (2). ◇ *praes 1 sg* krążę (5). ◇ *3 sg* krąży (25). ◇ *3 pl* krążą (1). ◇ *praet 3 sg m* krążył
(1). ◇ *1 pl m pers* krążyliśmy (1). ◇ *3 pl m pers* krążyli (2). ◇ *fut 3 pl m pers* będą krążyć (2). ◇ *part*
praes act krążąc (5).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

I. Intransit. (40) :

1. *Poruszać się po okręgu, chodzić lub latać wkoło; zataczać koła, wirować; circu(m)ire PolAnt, Cn; circare, circolare, circumerrare, in orbem ire a. ferri Cn* (6) : Idzie ná południe y krąży ná pułnocy/ krąży (á) krąży/ idzie duch [= *wiatr*]/ á po okręgach íwych wraca íę duch; *BudBib Eccle* 1/6; Tákże y Sokoł y káždy pthak/ gdy gi nadobnie vgłáfczefz/ [...] iuz zá tobą lata od ítawku od íthawku/ iuz krąży/ biega/ ízuka czymcíby íe przyflúżył *RejZwierc* 97.

Zwrot: »w koło krążyć« (2): drudzy go za wlofy targali/ ij w koło í nim krążyli *OpecŻyw* 114v; *RejZwierc* 90.

2. *Chodzić zakolami tu i tam; tułać się, błąkać się; kluczyć; wędrować; circu(m)ire Vulg, Cn* (33) : A poruślá íe od Morzá do Morzá/ y od Pułnocy áż ná wíchod Słońcá: będą krążyć ízukáiąc flowá Páńfkiego á nie naydá go. *Leop Am* 8/12; wyieždźáli przeciw im ná hárc Hufarze názy y Niemcy wezbroi z Biłágrodu. Turcy im wíłępowáli krążąc/ chcęcy ie odwieść od miáltá *BielKron* 316; Ani zbył swiátá choć wíłá zwiázano/ Y ímęnym głósem nád grobem ípiéwano: Ale mu íeścze przidzie dłuho krążyć *GórnTroas* 29.

krążyć (o)koło [= *w pobliżu, w sąsiedztwie*] *czego* (1), *kogo* (1): wiele lekarzow ktorzy krążą około ludzi á będącz niedośkonali/ wiele ludzi thym mkekiem[.] potruli *FalZioł* I 42c; et famem patientur canes et circuibunt ciuitatem [...] ale Więc tedi nacirpią íe głódu iako plí á będą krężyć około miáfta. *WróbŻółt* 58/7; *HistAl* H5v; *Leop Deut* 2/1.

krążyć po czym (3): *BierRozm* 25; ízczekáią iáko pies/ y krążą po mieśćie. *BudBib Ps* 58/6[7]; gdy krążyli po ziemi/ po morzu/ chcąc wiele pogánow do nabożeńśtwá żydowfkiego/ zgromádzić *NiemObr* 15.

Zwrot: »krążyć tam i sam« (1): gdy kto krążąc y tám y íam/ wyftápiwszy z włáfney koleie/ tuła íę po rozmáitey gęśtwie y ízelinie *NiemObr* 95.

Przen: *Postępować skrycie, fałszywie, matać, zwodzić* (1) : Ale iż [*czart*] przeciwko ípráwiedliwemu prośtak íeft/ bo s prawdą nic nie vmie/ ále zówždy krąży á zábiega iákoby fáłżem á nieprawdą/ á potwarzá winił ípráwiedliwego *RejPos* 23v.

a. bibl. *O diable lub złym człowieku porównanym do lwa szukającego łupu* (21) : czuycie íemną/ a nie z diáblem/ ktorytz nie ípi/ ale ífukáiątz krąży kogo by požarl *OpecŻyw* 98v; *KrowObr* B4v, 62v; *RejAp* 101v, 171; *HistRzym* 94v, 104; ábyś ich ítrzegł od onego frogiego Lwá ryczącego/ który rozdárłzy páłzczekę íwą/ zówždy we dnie y w nocy krąży á ízuka kogoby požrzeć mogł. *RejPos* 314v, 2v, 70v, 122v, 334; Lowic ón [*szatan*] nas kíftałtem dżiwnym/ krążąc iáko Lew frogi/ Ale my ítáráním pilnym/ nie daymy íę zwieść z drogi *ArtKanc* L19v; *LatHar* 590; boć przeciwnik wáłz dyabeł iáko lew ryczący krąży/ ízukáiąc áby kogo požarl. *WujNT* 1.*Petr* 5/8.

krążyć (o)koło kogo (6); bo dyiabeł przeciwnik waz/ krąży koło was iáko Lew rycząc/ szukáiąc kogoby požárł *Leop* 1.*Petr* 5/8; *RejPos* 47v, 326v; *WerGośc kt*; Piotr też ś. pod imieniem iednego przeciwniká/ który około wiernych krąży/ wiele czártow opifuie *NiemObr* 163; Aczći wżędzie złošnicy około nas krążą/ á zdrádlíwie sídlá fwe około nas wiążą. *ArtKanc* Q3v.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Gyro – Krąże. *Calep* 468b.

II. Transit. (3) :

1. *Otaczać, opasywać; circumfundere Mącz; circumire Cn [co]* (1) : Terra mari Atlantico circumfusa, Morze wżiŃtkę ziemię w koło krąży/ obyega. *Mącz* 139d.

2. *Obracać, nawracać; offlectere Mącz* (1) : Offlecto, circum vel contra flectere, Krążę/ kręcę/ obrácam. *Mącz* 261b.

3. *Nadawać czemuś kształt kulisty, zaokrągląć; globare Mącz; circolare Cn* (1) : Globo, Ná yednę kupę gromádzę/ krążę. *Mącz* 146c.

Synonimy: **I.1.** *kolić*; **2.** *krzyżować*; **II.1.** *otaczać*; **2.** *kierować, obracać*; **3.** *toczyć*.

Formacje współrdzenne: *krążyć się, okrążyć, skrążyć, wykrążyć, zakrążyć się; krążyć, krążyć się, okrążyć, skrążyć, skrążyć się, ukrążyć, wykrążyć.*

Cf **KRAŻENIE**

MB